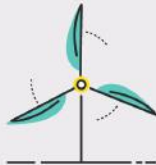

ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อสนับสนุน

การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ดร.ศิริวรรณ หัสสรังสี

วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น
สถาบันพระปกเกล้า

ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อสนับสนุน

การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ดร.ศิริวรรณ หัสสรังสี

สถาบันพระปกเกล้า

ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ดร.ศิริวรรณ หัสสร้างสี

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data.

ศิริวรรณ หัสสร้างสี.

ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น.--กรุงเทพฯ :
สถาบันพระปกเกล้า, 2564.

189 หน้า.

1. การพัฒนาชุมชน. 2. สารสนเทศท้องถิ่น. I. ชื่อเรื่อง.

307.14

ISBN : 978-616-476-198-8

รหัสสิ่งพิมพ์สถาบัน : วปท.64-31-500.50

พิมพ์ครั้งที่ 1 กันยายน 2564 จำนวนพิมพ์ 500 เล่ม

บรรณาธิการ รองศาสตราจารย์ ดร.อรทัย ก๊กผล

อติพร แก้วเปีย

ลิขสิทธิ์ของสถาบันพระปกเกล้า

จัดพิมพ์โดย

สถาบันพระปกเกล้า

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา อาคารบี ชั้น 5

เลขที่ 120 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

โทรศัพท์ 02-1419563-77 โทรสาร 02-1438175

เว็บไซต์ www.kpi.ac.th

พิมพ์ที่

บริษัท เอ.พี. กราฟิก ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด

1/8 หมู่ 4 ตำบลบางขุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี 11130

โทรศัพท์ 0-2497-6840-3 โทรสาร 0-2497-6844

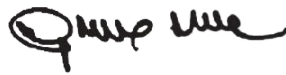
คำนำสถาบันพระปกเกล้า

หนังสือ “ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น” จัดทำโดย ดร.ศิริวรรณ หัสสรังสี ภายใต้โครงการผลิตบทความและเอกสารทางวิชาการ เป็นการผลิตผลงานทางวิชาการเป็นหนังสือเผยแพร่ความรู้ในรูปของกระบวนการและขั้นตอนการปฏิบัติงาน (HOW TO) ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ศึกษาเข้าใจถึงความหมายและความสำคัญของข้อมูลสารสนเทศต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น สถิติประชากรทางทะเบียนราษฎรและพีระมิดประชากร ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านและข้อมูลจำเป็นพื้นฐาน และดัชนีความก้าวหน้าของคน ซึ่งประกอบด้วย เครื่องมือ ข้อมูล ตาราง แผนภาพ และแผนภูมิต่าง ๆ รวมทั้งแทรกกรณีตัวอย่างไว้มากมายและครบถ้วน

หนังสือเล่มนี้ จึงมีการนำเสนอเนื้อหาที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้ประกอบการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการใช้ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยเน้นให้เห็นความสำคัญของข้อมูลและสารสนเทศต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งการใช้ข้อมูลทุติยภูมิซึ่งเป็นระบบข้อมูลกลางและข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) สำหรับใช้ประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมทั้งในระดับส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ซึ่งระบบข้อมูลสำคัญที่สำคัญนี้ประกอบด้วยข้อมูลสถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎรและพีระมิดประชากร ข้อมูลความจำเป็น

พื้นฐาน (จปฐ.) ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช. 2ค) ดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Development Index: HDI) และระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform: TPMAP)

สถาบันพระปกเกล้า ขอขอบคุณ ดร.ศิริวรรณ หัสสรังสี ที่ได้กรุณาจัดทำหนังสือเล่มนี้ขึ้น และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงาน และบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนนำไปสู่การปฏิบัติ และพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืนต่อไป

(ศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย)

เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

กันยายน 2564

คำนำผู้เชี่ยวชาญ

หนังสือ “ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น” นี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการใช้ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยเน้นให้เห็นความสำคัญของข้อมูลและสารสนเทศต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งการใช้ข้อมูลทุติยภูมิซึ่งเป็นระบบข้อมูลกลางและข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) สำหรับใช้ประกอบในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมทั้งในระดับส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นการสร้างความรู้ ทักษะ และประสบการณ์จากระบบข้อมูลเดียวกัน ซึ่งระบบข้อมูลสำคัญที่จะนำเสนอในหนังสือนี้ประกอบด้วยข้อมูลสถิติประชากรทางทะเบียนราษฎรและพินัยกรรมประชากร ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช. 2ค) ดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Development Index: HDI) และระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform: TPMAP) โดยนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบของใช้ภาษาพูดในการเล่าเรื่องเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจสำหรับกลุ่มเป้าหมายหลักคือผู้บริหาร และบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า และรองศาสตราจารย์ ดร.อรทัย ก๊กผล รองเลขาธิการและรักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า ที่กรุณาได้วางใจมอบโอกาสให้ดิฉันเขียนหนังสือเล่มนี้ และขอขอบพระคุณคณะเจ้าหน้าที่วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น ที่กรุณาอนุเคราะห์ประสานงาน อำนวยความสะดวก และให้กำลังใจมาโดยตลอด

หวังว่าเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นเชิงบูรณาการเพื่อให้การปฏิบัติงานด้านการพัฒนาบรรลุผลสัมฤทธิ์ร่วมทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับส่วนกลางต่อไป

(ดร.ศิริวรรณ หัสสร้างสี)

กรกฎาคม 2564

สารบัญ

หน้า

คำนำสถาบันพระปกเกล้า	III
----------------------	-----

คำนำผู้เขียน	V
--------------	---

บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความรู้พื้นฐานเรื่องข้อมูลและสารสนเทศ	3
1.2 ข้อมูลเพื่อการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น	6

บทที่ 2 สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎรและพินัยกรรม	9
2.1 สถิติประชากรทางทะเบียนราษฎรคืออะไร	10
2.2 พินัยกรรมคืออะไร	12
2.3 หลักการวิเคราะห์พินัยกรรม	14
2.4 การใช้สถิติประชากรทางทะเบียนราษฎรในการสร้างพินัยกรรม	28
2.5 แนวทางการนำสถิติประชากรทางทะเบียนราษฎรและข้อมูลพินัยกรรมไปใช้ประโยชน์ และข้อควรระวังในการใช้ข้อมูล	36

บทที่ 3 ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน และข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน	39
3.1 ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน และข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานคืออะไร	40
3.2 หลักการทำงานของข้อมูล จปฐ. และข้อมูล กชช. 2ค	44
3.2.1 ข้อมูล จปฐ.	45
3.2.2 ข้อมูล กชช. 2ค	51
3.3 การใช้งานข้อมูล จปฐ. และข้อมูล กชช. 2ค	60
3.3.1 ข้อมูล จปฐ.	63

สารบัญ

หน้า

3.3.2	ข้อมูล กขช. 2ค	76
3.4	แนวทางการนำข้อมูล จปฐ. และ กขช. 2ค ไปใช้ประโยชน์ และข้อควรระวังในการใช้	87

บทที่ 4	ดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index: HAI) 89	89
4.1	ดัชนีความก้าวหน้าของคนคืออะไร	90
4.2	หลักการคำนวณดัชนี HAI	93
4.3	การใช้งานข้อมูล HAI	104
4.4	แนวทางการนำข้อมูล HAI ไปใช้ประโยชน์ และข้อควรระวังในการใช้ข้อมูล HAI	117

บทที่ 5	ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า 119	119
5.1	ระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้าคืออะไร	120
5.2	หลักการทำงานของ TPMAP	123
5.3	การใช้งานระบบ TPMAP	134
5.3.1	เครื่องมือ Storytelling	140
5.3.2	เครื่องมือ Analytics	155
5.3.3	เครื่องมือ Fragile	159
5.3.4	เครื่องมือ Pivot	162
5.3.5	เครื่องมือ TPMAP Logbook	167
5.4	แนวทางการนำข้อมูลจาก TPMAP ไปใช้ประโยชน์ และข้อควรระวังในการใช้ข้อมูล TPMAP	168

บรรณานุกรม	171
เกี่ยวกับผู้เขียน	176

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2.1	ข้อมูลประชากรรายหมวดอายุและเพศ	33
ตารางที่ 3.1	เครื่องชี้วัดข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ช่วงปี พ.ศ. 2560-2564	46
ตารางที่ 3.2	ตัวชี้วัดข้อมูล กชช. 2ค ปี 2560-2564	52
ตารางที่ 3.3	ตัวอย่างการให้คะแนนตัวชี้วัด กชช. 2ค	59
ตารางที่ 3.4	รายชื่อรายงานข้อมูล จปฐ. จำแนกตามระดับพื้นที่	64
ตารางที่ 3.5	รายงานสรุปผลข้อมูล จปฐ. ปี 2562 องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อสลี	67
ตารางที่ 3.6	สรุปข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานระดับหมู่บ้าน จากรายงาน “ร้อยละของตัวชี้วัดที่ตกเกณฑ์เรียงลำดับจากมากไปน้อย”	71
ตารางที่ 3.7	รายงานรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี ปี 2562 องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อสลี	75
ตารางที่ 3.8	รายชื่อรายงานข้อมูล กชช. 2ค จำแนกตามระดับพื้นที่	77
ตารางที่ 3.9	รายงานสภาพปัญหาจำแนกตามตัวชี้วัด ตำบลบ่อสลี ปี 2562	80
ตารางที่ 3.10	ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน ปี 2562 ตำบลบ่อสลี	86
ตารางที่ 4.1	รายละเอียดข้อมูลตัวชี้วัดที่ใช้ในการคำนวณดัชนี HAI	95
ตารางที่ 4.2	ข้อมูลตัวชี้วัดรายมิติของจังหวัดเชียงใหม่	114
ตารางที่ 5.1	คุณสมบัติของเครื่องมือวิเคราะห์และแสดงผลของระบบ TPMAP	130

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1	กระบวนการประมวลผลข้อมูล	3
ภาพที่ 2.1	พีระมิดประชากรประเทศไทย ณ เดือนมิถุนายน 2564	13
ภาพที่ 2.2	สัดส่วนของประชากรไทยรายกลุ่มอายุ ณ เดือนมิถุนายน 2564	15
ภาพที่ 2.3	พีระมิดประชากรของโลก ปี ค.ศ. 1950-2100	18
ภาพที่ 2.4	การเปลี่ยนแปลงของประชากรโลก	19
ภาพที่ 2.5	ภาพพีระมิดประชากรที่สะท้อนลักษณะโครงสร้างประชากรเฉพาะพื้นที่	22
ภาพที่ 2.6	พีระมิดประชากรของประเทศสหรัฐอเมริกา ปี ค.ศ. 1900-2045	24
ภาพที่ 2.7	พีระมิดประชากรของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2493-2643	26
ภาพที่ 2.8	การเลือกเมนู “บริการสถิติ” จากหน้าเว็บไซต์หลักของกรมการปกครอง	29
ภาพที่ 2.9	การเลือกเมนู “สถิติการบริการด้านการทะเบียนราษฎร”	29
ภาพที่ 2.10	การเลือกรายการข้อมูลสถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร	30
ภาพที่ 2.11	การเลือกรายการข้อมูล “จำนวนประชากรรายอายุ”	30
ภาพที่ 2.12	การระบุเงื่อนไขการสืบค้นข้อมูลสถิติประชากรรายอายุของเทศบาล	31
ภาพที่ 2.13	การระบุเงื่อนไขการสืบค้นข้อมูลสถิติประชากรรายอายุของ อบต.	31
ภาพที่ 2.14	หน้าจอแสดงข้อมูลสถิติประชากรรายอายุและเพศ	32
ภาพที่ 2.15	ตัวอย่างพีระมิดประชากรที่สร้างโดยใช้ข้อมูลจากสถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร	34
ภาพที่ 3.1	การวิเคราะห์ข้อมูล กชช. 2ค	58
ภาพที่ 3.2	หน้าหลักของโปรแกรมบันทึกและประมวลผลข้อมูล จปฐ. และ กชช. 2ค	61
ภาพที่ 3.3	หน้าลงทะเบียนผู้ใช้โปรแกรมบันทึกและประมวลผลข้อมูล จปฐ. และ กชช. 2ค	62

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 3.4	หน้าจอเพื่อเข้าสู่ระบบข้อมูล จปฐ. และ กชช. 2ค	62
ภาพที่ 3.5	รายการตัวเลือกของระบบข้อมูล จปฐ.	63
ภาพที่ 3.6	การระบุเงื่อนไขเพื่อเรียกดูข้อมูล จปฐ.	63
ภาพที่ 3.7	รายการตัวเลือกของระบบข้อมูล กชช. 2ค	76
ภาพที่ 3.8	การกำหนดเงื่อนไขเพื่อเรียกดูรายงานข้อมูล กชช. 2ค	77
ภาพที่ 4.1	กรอบแนวคิดการพัฒนา จากมุมมองที่ยึดคนเป็นศูนย์กลาง	91
ภาพที่ 4.2	องค์ประกอบ 8 ด้านของดัชนี HAI	92
ภาพที่ 4.3	ดัชนีย่อยและตัวชี้วัดของดัชนีความก้าวหน้าของคนปี 2562	94
ภาพที่ 4.4	การคำนวณดัชนีความก้าวหน้าของคนปี 2562	103
ภาพที่ 4.5	ภาพรวมการพัฒนาคนทั่วราชอาณาจักร ภาคเหนือ และจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2558-2562	106
ภาพที่ 4.6	ดัชนีความก้าวหน้าของคนรายมิติทั่วราชอาณาจักร ภาคเหนือ และจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2558-2562	108
ภาพที่ 4.7	ดัชนีความก้าวหน้าของคนและดัชนีย่อยรายด้าน รายจังหวัด ปี 2558-2562	110
ภาพที่ 5.1	โครงสร้างการทำงานของระบบ TPMAP	124
ภาพที่ 5.2	มิติความยากจนและตัวชี้วัดตามดัชนี MPI	126
ภาพที่ 5.3	“คนจนเป้าหมาย” ตามดัชนี MPI	127
ภาพที่ 5.4	หน้าแรกของเว็บไซต์ TPMAP	135
ภาพที่ 5.5	ตัวเลือกเพื่อแสดงข้อมูลความยากจนในระบบ TPMAP	136
ภาพที่ 5.6	ตัวเลือกในส่วนที่ 3	137
ภาพที่ 5.7	การเลือกพื้นที่ที่ต้องการแสดงผลการวิเคราะห์ความยากจน โดยใช้เครื่องมือ Storytelling	138
ภาพที่ 5.8	ภาพรวมคนจนปี พ.ศ. 2562 ในพื้นที่เทศบาลนครเชียงใหม่	139
ภาพที่ 5.9	ภาพรวมคนจนในประเทศไทย ปี 2562	140

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 5.10	ข้อมูลจำนวนคนจนปี 2562 ของจังหวัดเชียงใหม่	141
ภาพที่ 5.11	ภาพรวมคนจนปี 2562 รายจังหวัดของประเทศไทย เรียงตามสัดส่วนคนจน	143
ภาพที่ 5.12	“คนจนเป้าหมาย” และ “สัดส่วนคนจนเป้าหมาย” ตามดัชนี MPI	144
ภาพที่ 5.13	มิติความยากจน 5 มิติ	146
ภาพที่ 5.14	พื้นที่ดาวรุ่ง	147
ภาพที่ 5.15	พัฒนาการของคนจนในประเทศไทยปี 2562 เปรียบเทียบกับ ปี 2561 แยกรายมิติ	149
ภาพที่ 5.16	การกระจายตัวของคนจนแยกเป็นรายพื้นที่	150
ภาพที่ 5.17	พัฒนาการของคนจนในประเทศไทยตามความจำเป็นพื้นฐาน ที่ยังขาดแคลน ปี 2562 เปรียบเทียบกับปี 2561	151
ภาพที่ 5.18	จำนวนคนจนในครัวเรือนที่มีเด็กและเยาวชนตกเกณฑ์ ปี 2562	153
ภาพที่ 5.19	จำนวนคนจนในครัวเรือนที่มีคนอายุ 15 ปีขึ้นไปตกเกณฑ์ ปี 2562	153
ภาพที่ 5.20	จำนวนคนจนในกลุ่มอื่น ๆ ปี 2562	154
ภาพที่ 5.21	เครื่องมือ Analytics	156
ภาพที่ 5.22	แผนภูมิ Sunburst แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามเงื่อนไข ที่ผู้ใช้กำหนด	158
ภาพที่ 5.23	หน้าเว็บหลักของเครื่องมือ Fragile	159
ภาพที่ 5.24	ตัวเลือกและการแสดงผลของเครื่องมือ Fragile	161
ภาพที่ 5.25	ตัวเลือกเงื่อนไขการคัดกรองครัวเรือนเปราะบางและ การเจาะจงภาระ	161
ภาพที่ 5.26	ชุดข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์โดยใช้เครื่องมือ Pivot	162
ภาพที่ 5.27	การแสดงผลของ Pivot หลังจากเลือกชุดข้อมูล	163
ภาพที่ 5.28	การเลือกข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์โดยใช้เครื่องมือ Pivot	165
ภาพที่ 5.29	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของเครื่องมือ Pivot	166